

Meddelande om gemensamma europeiska åtgärder för säkrare och hållbarare energi till ett mer överkomligt pris

Infrastrukturdepartementet

2022-04-12

Dokumentbeteckning

COM(2022) 108

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, EUROPEISKA RÅDET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN - REPowerEU: Gemensamma europeiska åtgärder för säkrare och hållbarare energi till ett mer överkomligt pris

Sammanfattning

I meddelandet beskriver kommissionen hur EU kan hantera akuta utmaningar på energiområdet till följd av Rysslands invasion av Ukraina och hur EU:s beroende av import av ryska fossila bränslen kan minska i god tid innan 2030.

Bland annat redogör kommissionen för hur medlemsländerna kan skydda konsumenter och stödja utsatta företag. För att förbereda EU inför nästa vinter aviseras ett lagförslag om krav på att fylla på gaslager. Kommissionen föreslår även en plan för EU med två pelare (REPowerEU-plan). Den första pelaren handlar om diversifiering av gasförsörjningen genom flytande naturgas (LNG), vätgas och biogas. Den andra om att snabbare minska beroendet av fossila bränslen genom energieffektivisering, förnybar energi, elektrifiering i industrin och snabbare tillståndsprocesser.

Regeringen välkomnar kommissionens meddelande med möjliga åtgärder för att minska beroendet av import av fossila bränslen från Ryssland. Regeringen värnar om en balanserad välfungerande elmarknad. Vid extraordinära tillfällen bör medlemsländer ha möjlighet att överväga tillfälliga riktade åtgärder för att hantera omfattande långvariga prisseffekter för slutkunder.

1.1 Ärendets bakgrund

Den 8 mars presenterade kommissionen meddelandet REPowerEU med möjliga åtgärder som dels kan minska effekterna av höga energipriser, dels minska importberoendet av fossila bränslen, framför allt från Ryssland. Meddelandet är en uppföljning av det meddelande som kommissionen presenterade den 13 oktober 2021 med förslag på åtgärder för medlemsstater att mildra effekterna av de höga elpriserna ("verktygslådan"). Rysslands invasion av Ukraina den 24 februari 2022 har gjort frågan om energiförsörjning och import av och utfasning av fossila bränslen högaktuell.

1.2 Förslagets innehåll

EU importerar 40 procent av sin gasförsörjning, 27 procent av sin oljeimport och 46 procent av kolimporten från Ryssland. EU kan enligt meddelandet göra sig oberoende av rysk gas i god tid innan 2030 och beroendet anges kunna minska med cirka 70 procent redan till utgången av 2022. Meddelandet nämner också att fokuset kan utökas till att omfatta rysk olja och ryskt kol.

1.2.1 Hantering av nödläget

Kommissionen aviserar att den framåt kommer fortsätta bedöma utformningen av elmarknaden för att hålla priserna rimliga, och i den bedömningen beakta slutrapporten från EU:s byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter (ACER).

Kommissionen anser att prisreglering på elmarknaden är möjlig, framför allt genom reglerade slutkundspriser inom ramen för befintlig elmarknadslagstiftning (elmarknadsdirektivet, artikel 5). Detta menar kommissionen innebär att det går att sätta fasta priser för hushåll och mikroföretag. Kommissionen framhåller också att detta behöver kombineras med incitament för energieffektivisering och energibesparingar för att minska energikostnader.

Meddelandet refererar också till hur EU:s regler för statsstöd kan ge möjlighet för tillfälligt stöd till företag och jordbruk som i stor utsträckning drabbas av höga energipriser. De regler som finns för statsstöd inom EU:s handel med utsläppsrätter (EU ETS) ger medlemsstater möjlighet att stödja sektorer med störst risk för koldioxidläckage.

För att finansiera särskilda stöd och priskompensationer i exceptionella tider menar kommissionen att en tillfällig skatt på elproducenters extraordinära vinster kan vara möjlig, men även att de höga intäkterna från EU ETS kan användas.

Kommissionen aviserar också ett nytt lagstiftningsförslag med krav om att medlemsstaterna ska fylla sina gaslager till minst 90 procents kapacitet senast den 1 oktober varje år. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att redan nu agera som att denna lagstiftning fanns på plats. Kommissionen uppger att gemensam upphandling av gas kan vara aktuell och föreslår att den kan agera samordnare vid köp. Kommissionen aviserar också att olika lösningar kan vara möjliga för att ekonomiskt möjliggöra eller underlätta gaslagringen.

1.2.2 REPowerEU: Bryta vårt beroende av ryska fossila bränslen

För att bryta EU:s beroende av fossila bränslen från Ryssland lyfter kommissionen diversifiering av gasförsörjningen. Detta kan enligt kommissionen göras genom ökad import av flytande naturgas (LNG) samt genom gas från andra leverantörer än Ryssland. Även ökade nivåer av produktion av biogas och vätgas lyfts fram som del av diversifieringen. Detta föreslås stödjas genom en vidareutveckling av vätgasmarknad, integrerad gas- och vätgasinфраstruktur, och anläggningar för lagring av detsamma. Kommissionen anför även att ny gränsöverskridande infrastruktur behöver vara vätgaskompatibel.

Enligt kommissionen skulle ett införande av Fit for 55-paketet innebära 30% mindre gasförbrukning till 2030. För att minska EU:s beroende av ryska fossila bränslen nämner kommissionen bland annat energieffektivisering och ökad produktion av förnybar energi. Kommissionen föreslår att anläggningar för produktion av förnybar energi ska prioriteras som allmänintresse. Kommissionen aviserar även rekommendationer för snabb tillståndsgivning för förnybar energi-projekt i maj, samt en strategi om solenergi i juni.

1.3 Gällande svenska regler och förslagetets effekt på dessa

Inte tillämpligt.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Sverige ska konstruktivt verka för att medel används så effektivt som möjligt för de utgifter som ingår i uppgörelsen om EU:s långtidsbudget för 2021–2027. Eventuella nya uppgifter och åtaganden som innebär kostnader ska finansieras genom omprioriteringar av medel inom beslutade ramar i den fleråriga budgetramen (MFF). Eventuella ökade kostnader på statsbudgeten ska finansieras inom befintliga ramar inom berörda utgiftsområden på statsbudgeten.

Kommissionen har inte presenterat någon jämförbarhetsanalys i meddelandet.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar kommissionens meddelande med möjliga åtgärder för att minska beroendet av import av fossila bränslen från Ryssland. Regeringen anser att EU:s beroende av ryska fossila bränslen bör fasas ut så snabbt som möjligt. Oberoendet från Ryssland förutsätter ökade bidrag från alla inhemska fossilfria energikällor, inklusive vindkraft, kärnkraft och bioenergi. Energiomställningen behöver accelereras och EU-politiken måste främja bioenergi och annan fossilfri energi. En effektivare energianvändning ska även kunna bidra. Regeringen ser positivt på att elektrifiering av industrin och transportsektorn samt biogas ingår som en del av lösningen, men saknar betydelsen av skogs- och jordbrukets biobränslen för uppvärmning och transporter.

Regeringen välkomnar att kommissionen aviserar ett lagförslag för obligatorisk gaslagring till nästa vinter för att säkra försörjningstryggheten.

Regeringen värnar om en balanserad välfungerande elmarknad. Vid extraordinära tillfällen bör medlemsländer ha möjlighet att överväga tillfälliga riktade åtgärder för att hantera omfattande långvariga prisseffekter för slutkunder. Regeringen ser ur det perspektivet att kommissionens vägledning avseende slutkundsmarknaden (bilaga 1) är rimlig. Samtidigt är det viktigt att eventuella åtgärder är budgetrestriktiva, beaktar den administrativa bördan för det allmänna och inte snedvrider konkurrensen.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Inte tillämpligt.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte tillämpligt.

Detta är ett meddelande och inte lagstiftning, därför är en prövning av subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen inte tillämplig.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Ytterligare ett meddelande om REPowerEU väntas i maj med fokus på hur EU kan bli oberoende av rysk fossil energi. Kommissionen aviserar även kommande rekommendationer för snabb tillståndsgivning för projekt för förnybar energi och en strategi om solenergi.

Den 23 mars presenterade kommissionen ett förslag om revidering av förordning (EU) 2017/1938, gällande gaslagring. Den 23 mars presenterade kommissionen även ett uppföljande meddelande med förslag på åtgärder på el- och gasmarknaden för att mildra de höga energipriserna. Utöver detta presenterade kommissionen den 23 mars även ett nytt tillfälligt statsstödsrättsligt ramverk för att möjliggöra för medlemsstater att stödja ekonomin i samband med Rysslands invasion av Ukraina.

4.2 Fackuttryck/termer

ACER – EU:s byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter

Diversifiering av gasförsörjning – en mer mångfacetterad gasförsörjningen som kommer från flera olika källor, så som import från flera länder genom gasledningar och genom båttransporter av flytande naturgas samt ökad produktion av biogas.

EU ETS – EU:s handel med utsläppsrätter

LNG – flytande naturgas